

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1-3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6.—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Cătră Cetitori. — Un nou tip de bancă. — Stabilizare și bilanț. — Henry Ford. — Abrogarea privilegiului statului față de creanțele ipotecare. — *Cronică:* Prolongirea creditului de stabilizare al României. Economii la soe. „Reșița”. „Orientul”, institut de credit și de economii s. a. din Dobru. Cursuri de iarnă pentru plugarii Sași. Numărul milionarilor (persoane fizice) în Germania. — Situațiunea sumară a Băneii Naționale a României. — Cursul Dolorilor la București. — Avis.

Cătră Cetitori.

Cu numărul de față „Revista Economică” trece pragul în al XXXII-lea an al existenței sale.

Trecutul nostru de peste trei decenii ne dispensează să prezentăm cetitorilor noștri, din acest prilej, un program.

El este deajuns de cunoscut cercurilor cari urmăresc scrisul nostru și a căror interese vom continua să le servim și în viitor în toate direcțiile, cu tot devotamentul și cu toată buna pricepere noastră.

Colaboratorilor noștri externi, durere, și acum tot prea puțin, cari prin prețioasele lor contribuții ne-au ușurat greaua sarcină a redigiării acestui organ, le exprimăm vtile noastre mulțămite pentru sprijinul de care ne-au împărtășit. li rugăm să nu ne lipsească de binevoitorul și valorosul lor sprijin nici în viitor, știut fiind că un organ de publicitate, ca „Rev. Econ.”, nu poate fi redactat, în condiții satisfăcătoare decât numai cu conlucrarea a mai multora.

Totodată adresăm tuturor abonaților și sprijinitorilor de până acum ai Revistei noastre rugarea, să binevoiască a-și înoi din bună vreme abonamentul pe 1930, iar

cetitorilor, cari încă n'ar fi abonați, să intre în șirul abonaților noștri, dând astfel sprijinul material necesar acestui vechiu organ de publicitate financiar-economic.

Rugăm îndeosebi direcțiunile institutelor de bani și ale întreprinderilor etc. să se folosească de coloanele revistei noastre pentru publicarea anunțurilor lor oficiale, cum sunt bilanțul anual, convocarea adunării generale, concurse etc. Manuserisele publicațiilor menite să apară ca inserțiuni, rugăm a le expedia astfel, ca să ajungă în posesiunea noastră cel puțin cu 3 zile înainte de ziua expediției regulate a revistei noastre, care este ziua de Sâmbătă.

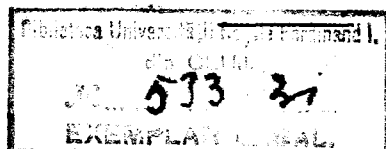
Abonații: institute ori particulari, cari sunt în întârziere cu plata abonamentului, sunt rugați ca deodată cu înoirea abonamentului să achite și restanța de abonament.

Prețul abonamentului pe an, având în vedere scumpetea hârtiei, a tiparului și a expediției postale etc. s'a fixat în față: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—, pentru particulari Lei 400.—, pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—.

Taxa inserțiunilor s'a fixat cu Lei 6.— de fiecare cm. .

Sumele designate pentru abonament și inserțiuni, rugăm a le asigna la Banca „Albina” Sibiu, pentru contul „Revistei Economice”.

Redacțiunea și administrațiunea se află în Sibiu, Strada Bayer No. 1-3.

Un nou tip de bancă.

Este știut că tendința specializării a cauzat în străinătate — și în cazuri singurale și la noi — fondarea a multiple institut bancare cari se ocupă numai cu anumite categorii de afaceri. Cea mai proeminentă și cea mai problematică fundațiune cu caracter special este Banca Internațională de Reparațiuni, ce a luat ființă la Paris. Scopul acestei bănci deocamdată nu este pe deplin determinat. Ea, poate, va finanța și proximal războiu, — o afacere bună, căci cei cari duc un războiu sunt siliți să accepte orice condițiuni.

În 1924 s'a fondat la New-York o bancă cu firma: Investment Managers Company (Societatea Administratorilor de Investițiuni). Conform circularelor ce s'au trimis în ultimul timp tuturor băncilor mai însemnate, banca numită a fost reorganizată — după ce a prosperat și până acum foarte bine — și a devenit o afiliațiune a băncii Irving Trust Company din New-York. Aceasta este una dintre cele mai puternice „bănci ale băncilor“ din New-York, și este într'un rând cu băncile: Bankers Trust Company, Central Hanover Bank and Trust Company, Chase National Bank, Equitable Trust Company of New-York, Guaranty Trust Company, National City Bank of New-York. Banca cea nouă se numește acum: Irving Investors Management Company (Irving Societate pentru Administrațiunea de Investițiuni). Faptul că este afiliată cu Irving Trust Company va provoca o mare creștere a încrederii din partea publicului, încredere de care s'a bucurat și până acum.

Această bancă este destinată să ajute publicul care dorește să-și plaseze capitalurile în hârtii de valoare de tot felul, pentru a obține o fructificare cât mai favorabilă. În viața capitalistică a Statelor Unite joacă un rol foarte mare acțiunile industriale și alte hârtii de dividendă, și oamenii particulari cari nu dispun de cunoștințe destul de temeinice și nici de informațiunile necesare despre astfel de hârtii, și nu pot observa fluctuațiunile cursurilor cu pricepere, sunt expuși la pierderi. Chiar în ultimul timp au raportat jurnalele din toată lumea despre scăderea bruscă și nemotivată aproape a tuturor efectelor la bursa din New-York, un eve-

niment care a păgubit — ca de regulă — pe capitaliștii mici în favorul celor mari. Particularul mai întâmpină și greutatea, că nu-și poate face singur transacțiunile. Pentru cumpărarea sau vânzarea de efecte trebuie să se adreseze unui agent de bursă sau unei bănci care este membră la bursă, (ultimul loc vacant la bursa din New-York s'a vândut pentru suma considerabilă de aproximativ Dolari 250.000) și trebuie să plătească comision și curtaj. Adeseaori suferă pierderi prin simplul fapt, că are nevoie de parale și este silit să-și vândă efectele la un moment dat.

Toate aceste probleme s'au soluționat prin organizațiunea noii bănci. Particularul depune o sumă de bani, primește un „certificat“ nominativ ce s'ar putea asemăna cu un bon de cassă — și pe baza acestui certificat devine participant la veniturile fondului de efecte, ce l-a creat banca și pe care îl administrează.

În Statele Unite au existat și până acum societăți cari — pe lângă comerțul cu efecte — se ocupau și cu administrațiunea efectelor formând proprietatea clienților lor. Acestea se luptau cu dificultățile manipulațiunii multiplelor conturi de efecte, iar clienții aveau rizicul eventualelor pierderi la efectele ce formau proprietatea lor. Trăsăturile cele noi însă, cari dau acestei bănci nota ei specială, sunt: Manipulațiunea simplă și raportul juridic între bancă și clienți.

Nici unui client nu se deschide vreun cont de efecte, ci numai un cont de participațiune, în care figurează suma de bani depusă în schimbul titlului. El devine creditorul băncii pentru suma depusă plus cotaparte a venitului realizat, iar banii îi poate ridica ori-când, în ori-care zi de lucru, fără nici un termen de abzi-cere, iar titlul pot fi puși în circulațiune prin cesiune.

Vedem, că raportul juridic este simplu și clar: Fiecare client sau participant intră în posesiunea dreptului de a participa la veniturile fondului de efecte cu data omiterii titlului, în proporție cu suma cu care a participat. Contractul încheiat în sensul statutelor poate fi revocat și desfăcut ori-când, la cererea ori căreia dintre părți, și dreptul participării la veniturile fondului de efecte se stinge cu data răscumpărării titlului din partea băncii.

Din punct de vedere al contabilității structura principală este următoarea: Pasivele le formează: Capitalul și Rezervele băncii, Participațiunile și Dividendele neplătite. Activele: Fondul de Efecte.

Publicul care caută plasamente se poate împărți în două grupuri: Unul îl formează toți aceia cari caută să tragă venituri regulate (rentă) după capitalul lor, al doilea aceia, cari caută mărirea capitalurilor ce le posedă. În vederea acestui fapt, Irving Investors Management Company manipulează două fonduri de efecte, și anume:

Fondul A, cu distribuiri trimestriale și speciale de venit (dividendă, supradividendă).

Fondul B, (sau Fondul acumulativ) fără distribuiri de venit. (Venitul se capitalizează la suma participațiunii).

Suma minimală, cu care se poate participa la Fondul A s'a fixat la Dolari 10.000. Sume mai mari trebuie să fie divizibile cu 1000. Dividenda statutară care se plătește trimestrial, face 5% anual. La sfârșitul anului de gestiune se plătește supradividendă egală cu 12¹/₂% (a 8-a parte) din venitul fiecărui participant, care trece peste cota de 5% după valoarea nominală a titlurilor în circulațiune. Restul venitului net, care rămâne după plata acestor dividende, se reinvestește și urcă valoarea titlurilor.

Banca arată prin o statistică, că un capital de Dolari 50.000 subscris la acest fond la 14 Ianuarie 1925 s'a urcat până la 30 Iunie a. c. la suma de Dolari 70.389.58 net.

Dividende s'au plătit la această sumă Dolari 13.131.74 (mediu anual 5.89%).

Venitul capitalizat face Dolari 20.389.50 (mediu anual 9.13%).

Venitul total face Dolari 33.521.24 (mediu anual 15.02%).

Pentru participare la Fondul B (Acumulativ) s'a fixat minimul de Dolari 1000. Sume mai mari trebuie să fie divizibile cu 100.

O statistică similară arată că o sumă de Dolari 5000 investită la 9. Maiu 1927 s'a urcat până la 30 Iunie a. c. la Dolari 7.095.56. Venitul anual variază între 18.50 și 19.60%. Cifre foarte considerabile pentru piața New-York.

Societatea a avut la 1 Septembrie a. c. 1400 de participanți, și activele celor două

fonduri la aceeași dată au fost de suma de 25 milioane Dolari.

Banca percepe următoarele comisioane de administrațiune:

1. 1% după valoarea nominală a fiecărui certificat la data emiterii (un procent foarte modest în comparație cu spesele de emisiune ce se percep la alte societăți. Acest procent se va urca probabil, după-cum va progresa banca).

2. ¹/₄% comision trimestrial după valoarea actuală a fondului de investițiune în ziua ultimă a fiecărui trimestru.

3. 1% după valoarea actuală a certificatelor la data răscumpărării (cu excepția cazului când banca însăși a optat răscumpărarea).

Ar depăși cadrul acestui articol, să mai intrăm în alte amănunte. Banca descrisă este o creațiune, care a putut lua ființă numai în Statele Unite, în țara fruntașă capitalistă-industrială a timpului nostru. Este întrebarea, dacă un astfel de institut ar putea să supraviețuiască vreoa criză financiară sau industrială mai gravă, sau chiar crize generale de cari nu vor fi întotdeauna scutite nici Statele Unite. De prezent însă oferă mari avantaje aceluia, cari fiind să-și plaseze capitalurile astfel, încât să împreune un venit cât mai mare cu un rizic cât mai redus. Un avantaj deosebit este, că capitalul plasat poate fi retras orișicând fără pierdere. Publicul, care caută plasamente favorabile are posibilitatea să evite de a se rătăci pe terenul nesigur al speculațiunii cu efecte.

B. R.

Stabilizare și bilanț.

Repercursiunile stabilizării monetare asupra întreprinderilor economice private.

De Petre Porușiu, prof. univ.

(Urmare).

Enumerarea scăzământelor — amortizărilor — admise de lege este completă; nu pot fi scăzute din venitul impozabil nici sumele efectiv cheltuite în scopul de a mări valoarea instalațiunilor (art. 30, 31.) Cu atât mai puțin poate fi vorba de scăderea plusvalutei rezultate din valorizare, nici chiar în cazul când ar fi trecut în cont separat ca rezervă, fiindcă legea enumără în mod limitativ rezervele scutite de impozit. Totuș legiuitorul și-a dat samă de nedreptatea aplicării unui coeficient de amortizare socotit pentru împreju-

rări economice și financiare normale, într'o epocă de continuă depreciere a monetei; de aceea în art. 123 al legii a dispus — ca măsura transitorie — că amortismentul prevăzut de art. 31 pentru imobilele și instalațiunile imobiliare, construite sau instalate dela 1 Ianuarie 1919 și până la 1 Ianuarie 1925, poate fi urcat până la 10% în primii 10 ani dela punerea în aplicare a legii, iar amortismentul investițiunilor mobiliare făcute în acelaș interval de timp poate fi urcat până la 20%, tot în acești 10 ani. În aceeaș ordine de idei intră prevederile legii pentru modificarea unor dispozițiuni din legea contribuțiunilor directe, publicată în Monitorul Oficial Nr. 72 din 28 Martie 1926. În scopul de a veni în ajutorul industriei, spre a-și putea reface investițiunile, noua lege a admis ca întreprinderile industriale sub orice formă ar fi: societăți pe acțiuni, firme individuale, sau societăți în nume colectiv sau comandită, să creeze din beneficiul anului fonduri suplimentare de amortizări și deci scutite de impozitul industrial, în afară de amortizările susmenționate. (A se vedea instrucțiunile pentru aplicarea legii din 28 Martie 1926, Mon. Of. Nr. 112 din 21 Maiu 1926).

Articolul 3 al noiei legi dispune că în afară de drepturile de amortizare prevăzute de art. 31, cu începere din anul 1926 și până la 1930 inclusiv, se vor putea acorda amortizări suplimentare, ce se vor calcula asupra valorii de refacerea investițiunilor industriale și care valoare va fi prețul de cost, mărit în limitele următoare: pentru investițiunile făcute înainte de 1916 de 5 ori, pentru investițiunile făcute în anul 1916 până la finele lui 1918 de 4 ori, pentru investițiunile făcute în anul 1919 de 3 ori, pentru investițiunile făcute în anii 1920—1921 de 2 ori. Sumele rezultate din amortizările suplimentare nu vor putea fi folosite decât pentru a înlocui vechile investițiuni industriale sau pentru facerea de noi investițiuni industriale. În cazul când nu ar fi folosite în acest scop până la finele anului de impunere, ele vor forma un fond cu această destinație, care se va păstra în condițiunile stabilite de un regulament special. Păstrarea lor însă nu va putea trece de finele anului 1930, când sumele neîntrebuințate în scopul pentru care au fost formate vor fi impuse. Asemenea se vor impune, când li s'ar schimba destinația ori întreprinderea încetează sau fuzionează. La valoarea de refacere nu se aplică sporul de amortizare prevăzut de art. 123. În baza art. 5, pentru acele investițiuni cu caracter cu totul aparte, aflate în întreprinderi industriale speciale, a căror scoatere din uz are loc în mod obișnuit într'un timp mai scurt de 7 ani, cota de amortizare prevăzută de art. 31 va putea fi sporită cu avizul comisiunii centrale fiscale. În tot

cazul amortizarea nu se va putea face într'un timp mai scurt de trei ani

În instrucțiunile susmenționate găsim exemple despre modul, cum urmează a se calcula amortismentele combinate în baza celor două legi. O întreprindere industrială care are clădiri construite pe prețul de Lei 300.000, clădirea uzinei care a costat Lei 700.000 și instalațiuni mobiliare și imobiliare în prețul de cost de Lei 2.000.000, toate făcute înainte de anul 1916, se va bucura de scutirea următoarelor amortismente:

I. Drepturi de amortizare determinate după art. 31 legea impozitelor directe:

Lei 300.000 clădiri cu cota 5%	Lei 15.000
„ 700.000 clădirile uzinei cu cota de 8%	„ 56.000
„ 2.000.000 instalațiuni cu cota de 15%	„ 300.000
	Lei 371.000

II. Drept suplimentar după art. 3 al noiei legi:

Lei 300.000 cl. $\times 5 = 1,500.000$ cu cota de 5%	Lei 75.000
„ 700.000 cl. uz. $\times 5 = 3,500.000$ cu cota de 8%	„ 280.000
„ 2.000.000 inst. $\times 5 = 10,000.000$ cu cota de 15%	„ 1,500.000
	Lei 1,855.000

Totalul drepturilor de amortisment Lei 2,226.000

Aceste dispozițiuni — cu toată tendința legii din 1926 de a atenua asperitățile legii contribuțiunilor directe — sunt criticabile, fiindcă nu țin seamă de deprecierea reală a monetei și pun în locul coeficienților reali cifre arbitrare. Este clar, că prețul de cost al clădirilor și instalațiunilor, plătite în Lei aur înainte de 1916, nu putea fi amortizat prin cotele anuale de 5%, 8% și 15%, calculate în Lei hârtie cu cursul forțat. În exemplul citat urma ca valoarea de cost de 3.000.000 Lei aur vechiu, egală cu 93.000.000 Lei hârtie, să fie amortizată prin o cotă anuală de 371.000 Lei hârtie. Dar și amortizarea suplimentară îngăduită de legea din 1926 rămâne mult în urma realității, dar moneta noastră s'a depreciat dela anul 1916 și până în prezent, nu de 5 ori, ci de 32.26 ori; „dreptul suplimentar“ de 1.855.000 Lei hârtie, admis de către legiuitor pentru anii 1926, 1927, 1928, 1929 și 1930, abea îngădue formarea unui fond de amortisment de 9.275.000 Lei hârtie, față cu investițiile de 93.000.000 Lei hârtie. Concluziunea e că *legislația noastră fiscală împiedecă îndreptarea bilanșurilor inflanșioniste*. Concepția fiscală care stă la baza legii contribuțiunilor directe, poate fi explicată și scuzată prin faptul, că ea a pus ordine în sistemul nostru de impunere și că la data când s'a legiferat noua urcare a impozitelor directe problema refacerii noastre valutare era încă nelămurită. Mai mare a fost greșala legiferării din 1926; legiuitorul și-a dat seamă de insuficiența și nedreptatea cotelor de amortizare, însă în locul unor măsuri radicale s'a mulțumit cu o măsură de jumătate și nelogică, aceea a cotelor sporite în mod cu desăvârșire arbitrar și încă tot insufi-

cient. Trebuia admisă sporirea cotelor de amortizare, calculate pe timpul necesar pentru refacere, proporțional cu deprecierea leului.

Mai regretabil este însă că jurisprudența, care avea posibilitatea unei interpretări largi și constructive, a dat soluțiuni restrictive, inspirate în mod unilateral de menajarea intereselor fiscale. Se pare chiar, că jurisprudența a pregătit calea acelei concepții fiscale pe care și-a însușit-o legiuitorul. Astfel înalta Curte de Casație a decis în secțiuni unite încă la 1 Ianuarie 1921, înainte de unificarea contribuțiilor directe, asupra chestiunii în litigiu: „dacă rezerva constituită de o societate pentru diferența de schimb la datoriile ce are în străinătate, trebuie să fie impusă la patenta proporțională”, că din redacțiunea și întreg înțelesul art. 3 al. d) din decretul-lege 1901—1920 reiese în mod neîndoios, că dispozițiunile prevăzute printr-ansul vizează beneficiul rezultat din operațiunile de profit și pierdere ale anului ce servă de bază la impunere, adică ale anului ce prevede impunerea; că în urmarea acestora, dacă prin un act de bună administrare, o societate ia o parte din beneficiile aceluia an pentru a crea un fond de rezervă, spre a acoperi diferențele de curs pentru efectuări de plăți în viitor ale datoriilor societății, această parte din beneficii astfel trecută în bilanț nu poate fi considerată ca o datorie a societății, ci ca o rezervă impozabilă în sensul decretului-lege, care în această privință nu face nici o distincțiune și supune la plata taxei orice sumă luată din beneficiu și trecută la fondul de rezervă sub orice denumire”. S. Rosental în adnotația acestei deciziuni, publicată în Pandectele Române, anul 1921—1922, I, p. 145 arată că ea este eronată și semnalează direcția greșită în care a apucat legiuirea noastră fiscală.

După punerea în aplicare a legii pentru unificarea contribuțiilor directe înalta Curte de Casație (III. No. 33 din 9 Ianuarie 1925) pronunțându-se asupra motivului de casare, că nu s'a scăzut că fond pentru creanțe dubioase suma trecută în bilanț sub titlu de pretențiuni dubioase depășea sau nu proporțiunea de 3% din totalul plasamentului în creanțe și să scadă eventual — ca fond pentru creanțe dubioase — conform art. 32 al. b) ceea ce nu depășește procentul de mai sus. (Revista Juridică, Cluj, 1926, p. 99). În acelaș sens hotărăște Curtea de Apel din Cluj (I. No. fisc. 2391/1925, Jurisprudența Curților de Apel din Ardeal, anul 1926, p. 309): „considerând că conform art. 32 alinat b) se scad din beneficiul net al societății rezervele speciale pentru creanțele dubioase, cari sunt trecute în bilanț, și considerând că creanțele cerute de recurent a

fi scăzute din beneficiul net nu sunt trecute în bilanț, nu se pot lua în considerare”. Identică este încă o altă decizie a Curții de Apel din Cluj (I. No. fisc. 1827/1926, Jurisprudența Curților de Apel din Ardeal, anul 1927, p. 637): curtea nu admite la scăderea rezerva pentru creanțe dubioase, când aceeaș rezervă nu a fost trecută în bilanț.

Sporirea capitalului social prin emiterea de noi acțiuni, achitate din rezerve, are repercursiuni fiscale și asupra acționarilor. Nouile acțiuni apar ca spor în patrimoniile acționarilor și sunt considerate ca venit. De fapt, situația patrimonială a acționarului nu se schimbă, el rămâne participant cu aceeaș cotă la averea societății. Curtea supremă a Statelor Unite și jurisprudența engleză au judecat în acest sens, că convertirea rezervelor în capital social nu constituie distribuție de beneficiu, nici venit. Totuș în alte țări, ca în Franța Curtea de Casație a asimilat această operațiune cu distribuția beneficiilor supusă taxei instituite prin art. 1 al legii din 29 Iunie 1872. Curtea argumentează, că orice augmentare de capital social presupune un nou aport pe seama societății, iar formarea acestui aport din prelevări asupra rezervelor permite acționarului să dea sumelor prelevate altă destinațiune, încassându-le. Greșala acestei concepții este, că confundă drepturile virtuale ale acționarilor singulari — drepturi în funcție de voiața colectivă a adunării generale — cu îmbogățirea efectivă; de fapt acționarul nu se îmbogățeste, în consecință nu are un venit impozabil. Că nu este cazul îmbogățirii, arată și faptul că încorporarea rezervelor se poate face și prin stampilarea acțiunilor la o valoare nominală corespunzătoare valorii lor interne.

Chestiunea se pune și la convertirea rezervelor plusvalutare la fel, sub raportul îmbogățirii. În România fiind însă plusvaluta, în baza textului categoric al legii, impozabilă la societate, va trebui impusă și ca spor intrat în patrimoniul acționarului singular și va cădea sub *impozitul asupra veniturilor valorilor mobiliare*.

(„Revista juridică“)

(Va urma)

Henry Ford.

(Urmare).

Ideia lui din tinerețe, de a se ocupa de mașini destinate pentru agricultură nu-l părăsește. În aceasta îl sprijinește Anglia, care îl încurajează prin faptul că în 1927 face o comandă la uzinele Ford de 5000 tractoare à 700 dollari unul. Anglia urea să compenseze pierderile materiale cari i-au cauzat războiul submarin prin intensificarea agriculturii care era puțin neglijată până aci. Brațele de muncă însă se cam împușinară și trebuiau înlocuite prin mașini. Cum modelele engleze

erau prea greoaie. Ford primi comanda. Deși nu era instalat pentru a face așa ceva, în trei luni de zile Ford execută comanda unor tractoare care puteau fi întrebuințate în 95 de cazuri diferite, înlocuind cai și boi în toate lucrările de agricultură și în micile instalațiuni industriale.

Astfel tractorul Ford văzu același triumf ca și vehicolul, cucerind nu numai piețele americane ci și cele europene. Așa numai guvernul sovietic îi făcu o comandă de 10.000 tractoare în afară de mii de tractoare vândute de către reprezentanții lui unul câte unul. În acest scop construi la Detroit o fabrică destinată numai pentru acest scop, capabilă de a construi un milion pe an. La fel ca și la automobile, Ford reduce prețul de vânzare al acestora pe măsură ce producția crește. Tractorul care îl vindea înainte cu câțiva ani cu 885 dollari, vinde acum cu 395 dollari pe lângă multe îmbunătățiri făcute și din același material.

Anii de războiu l-au împiedecat pe Ford în extinderea sa. A trebuit pe lângă automobilul său, să fabrice avioane, căști de oțel, barele automobil pentru marina americană, pentru care fu obligat să ridice un chantier lângă Detroit, de o lungime de 500 metri, 100 de lățime și 30 de înălțime.

După războiu, în anul 1920, o criză își făcu apariția pe care concurenții săi adesea i-o preziceau. Cum era și natural, situația economică generală a Americii, imediat după războiu se agravă. Străzile erau arhipline de șomeri fără lucru, iar capacitatea de cumpărare a populației scăzu enorm. Asta o resimți Ford, o resimți cu atât mai mult, că mai datora 33 milioane dollari la cumpărările de acțiuni ce făcu. Mai era în restanță cu impozitul asupra venitului ce avea de achitat și se cifra la 18 milioane dollari. Avea de plătit muncitorilor gratificații ce se urcau la 7 milioane, fie în total 58 milioane dollari de a plăti. E adevărat că avea la Bancă fond de rezervă, dar numai 20 milioane, ce să facă pentru sold? Să ceară un credit la vreo bancă? Toată viața i-a fost urât acest lucru și combătea pe toată lumea dela el și acum tot el să se întoarcă?

Și nu, căută pe altă cale a eși din impas. Tentă mai întâi a reduce prețul de cost al produselor sale pentru a urca venitul. Nu reușește. Prețurile materilor prime sunt așa de mari, încât îi zădărnicește toată munca. Ce să facă, să recurgă la vreo Bancă? Ezitează, totuși trebuia luată vreo hotărâre, căci situația începu a deveni îngrijitoare. Și atunci Ford, văzând că nu i-a reușit a scădea prețul de cost al mașinilor, scade prețul de vânzare al acestora cu 25% așa încât la automobilele de turism prețul de vânzare e sub cel de cost. Asta era o tentativă într'adevăr riscantă, căci totul depindea de cifra afacerii, urcase-va în mod rapid pentru a tunde prețul de cost?

Speranțele lui Ford se realizară, dar durere numai pentru scurt timp. Vânzarea crește, dar nu e decât o ascensiune momentană și se oprește. Ce i de făcut acum? Fără îndoielă că un alt întreprinzător ar fi tras concluzia, că nu servește la nimic să reduci în halul acesta prețul și l-ar fi ureat din nou. Ford însă nu, el trase altă concluzie. „Nu ne-am aranjat îndeajuns la capacitatea de cumpărare a populației pentru a putea

scurge îndeajuns și fără greutate marfa noastră“. Și scăzu din nou prețurile de vânzare. Pe scurt, făcea niște experiențe diabolice, în momentele acelea critice, încât punea lumea pe gânduri. Părea că lucră în ciuda tuturor prevederilor comerciale.

Deși vânzarea nu se prea făcea așa bine, lucra totuși cu mare zel și fabrica câte 100.000 de mașini pe lună. După câteva luni de lucru, după ce își strânse un stoc suficient, închise uzina pentru a proceda la inventariat. Anunță că va dura numai 15 zile după cari iară o să o deschidă uzina. Trecu însă șase săptămâni și se vorbea deja la New-York că uzinele Ford și-ar fi închis definitiv porțile, falimentând. O bancă importantă se oferă lui Ford a-l ajuta și pune din nou uzina în mișcare în urma unui mare împrumut și cu condiția să preia ea direcțiunea financiară.

De fapt Ford nu era încă în starea aceea în care îl credeau. Totuși crezu de prudent de a ceda în aparență prezidenția societății și direcțiunea financiară fiului său Edsel, în realitate însă lucra el cu cea mai mare energie și prepara reformele necesare. Așa reduce personalul din birou la jumătate. Secțiunile statistice cu cari se mândrea așa mult, sunt complet șterse. Numărul supraveghetorilor și al preparatorilor sunt reduși, precum și personalul de serviciu secundar, de ex. telefoniștii sunt reduși cu 60%, din total. Construcțiunea unei mașini, dela materia primă până la vânzare, necesita 22 de zile. Ford ordonă: acum să ajungă 14! Cu un cuvânt impune o reducere a cheltuelilor de exploatare dela 146 dollari la 93 dollari de mașină. Asta la producțiune de 4000 de mașini la zi, dădea o economie de 212.000 dollari.

Prin felul acesta sperează a putea vinde mașinile ieftin, pe lângă cari totuși să și câștige. Și nu se înșelă. După trei luni dela aceasta reorganizare, în August 1921, e în posesiunea unui supliment de 87 milioane dollari, ceea ce fac ca el prin mijloacele lui proprii să fi învins criza.

Ambiția lui Ford nu se mărgini aci, căută să producă totul de ce avea lipsă la fabricarea mașinilor. Așa întâlnești în apropierea fabricii de automobile, fabrica Ford de textile, de piele artificială, mine de fier, cai ferate proprii etc.

Produse deci un veritabil „Trust vertical“ asemănător unui imens edificiu cu multe etaje în care totul e preparat după indicațiunile lui începând dela materia primă până la obiectele fabricate, ba mai mult, până la transport. Prin sistemul acesta economisează beneficiile pe cari le-ar realiza furnizorii lui. La cantitatea enormă de materie primă ce întrebuințează, alegerea joacă un rol preponderant. Economii neînsemnate se prefac în cifre formidabile. Deaceia se lucrează cu zor în toate direcțiile pentru a face economii unde numai se poate. Astfel după o muncă încordată și o mulțime de experiențe făcute, se înlocui volanul de lemn ce aveau până acum mașinile cu o compoziție nouă numită „fordit“ compusă din cauciuc brut, sulf și siliciu. Prin amestecul acestor materii se obține un material tare care nu-i costă decât jumătate din prețul lemnului.

La fel pentru a face economii își are vapoarele sale proprii cu cari face transporturile fie de materii prime sau obiecte fabricate. Pentru ce să câștige în urma transporturilor multe, societățile de căi ferate? Își procură deci și posedă azi o cale ferată proprie de o lungime de 550 km. Dar nici chiar organizația aceasta nu-l mulțumii pe Ford. Mașinile gata sunt greu de transportat și ocupă spațiu mare. Ca să scape de acest neajuns începe a construi și transporta în mare piesele și înființează sucursale de uzine unde să se monteze numai. Posedă 60 astfel de fabrici sucursale în America de Nord și 28 în Europa și pe restul de continente. Unele din aceste fabrică și ele piese, dar marea majoritate montează. Astfel mașinile Ford ce se află la noi pe piață sunt montate și aduse din Egipt unde se află o atare sucursală.

Averea și popularitatea lui Ford au făcut în mod natural ca să se ocupe și de politică. Încă în decursul războiului se vorbea că va candida la prezidenție. Cum partidul Democrat și Republican se opunea la o atare candidatură, renunță el de voie bună.

La 5 Decembrie 1915 porni în Europa cu câțiva oameni politici, cu 45 jurnaliști, 50 stenografi, o mulțime de interpreți și secretari pentru a ținea un congres și a face în urmă o cruciadă pacifistă între țările beligerante. În țările cari purtau războiu, cruciada lui provocă mult haz și se făceau multe glume în contul lui. Debarcă în Scandinavia unde ținură o mulțime de discursuri. Se dădură banchete în onoarea lor și se formă o mulțime de comitete și subcomitete. Din Scandinavia expediția de pace trecu în Danemarea, iar de aci în Olanda. La trecerea lor prin gara principală din Hamburg, în vagoane plumbuite, lumea își făcu mult haz și își bătură formal joc de ei.

Ford se înapoia aproape bolnav din aceasta expediție care îl costă câteva luni pierdute și circa 100.000 dolari. După eșecul acesta mai nutri puțin ideea pacifistă și încetul se acomodă împrejurărilor și în urma cărora deveni și el în scurt timp, ca mulți alții, un om de afaceri care căută să profite de războiu.

Abrogarea privilegiului statului față de creanțele hipotecare.

Este un vechiu postulat al cercurilor financiare și economice din țară, să fie abrogată dispoziția art. 24 din legea pentru perceperea veniturilor publice din anul 1921, conform căruia se stabilea în favoarea creanțelor statului un privilegiu față de orice creanță particulară asupra averii mobile și imobile a debitorilor săi. Pentru exercitarea acestui privilegiu statul era scutit de obligația de a îndeplini formalitățile întabulării ori sequestrării.

În urma acestor dispoziții, care constituiau o piedecă reală a desvoltării creditului la noi și țineau în rezervă ori la distanță și capitalul din

străinătate, creditorul oricât de bine s'ar fi îngădit cu întabulare ori sequestru, pentru asigurarea creanței sale, nici când nu era la adăpost de surprize ori chiar pagube. Statul, dacă avea ceva creanțe, fie din impozite, fie din pedepse fiscale de ex. pentru fraude vamale etc. avea totdeauna întâietate pentru creanța sa.

Guvernul actual, înțelegând nesiguranța de drept, ce crează acest privilegiu, prin o lege recentă, a modificat articolul de lege amintit, prin legea promulgată la 23 Dec. 1929 (Mon. Oficial No, 288 din 25 Dec. 1929).

Conform unui art. unic al noii legi:

Privilegiul Statului, județului și a comunei, asupra averii mobile și imobile a debitorului, pentru veniturile de orice natură și pentru amenzii, se regulează după dispoziția codului civil.

Iată o dispoziție salutară pentru asigurarea și desvoltarea creditului țării, dispoziție pentru care trebuie să fie recunosătoare toate cercurile interesate interne și care va fi favorabil apreciată și de străinătate.

CRONICĂ.

Prolongirea creditului de stabilizare al României. Se anunță din Zürich că Consiliul „Băncii Naționale Elvețiene” a prolongit, cu un an, creditul de stabilizare, ce a aprobat în 1928, împreună cu alte bănci de emisiune, Băncii Naționale a României.

Economii la soc. „Reșița”. Ziarele din capitală publică un comunicat asupra unor schimbări personale în conducerea „Reșiței”, intrând în Consiliul de administrație un delegat al băncii „Oesterreichische Creditanstalt für Handel und Gewerbe” din Viena, societate în strânsă legătură și mare creditor a Reșiței.

Se anunță totodată, că Consiliul de administrație în ultima sa ședință, dela mijlocul lui Decembrie a. c., a luat măsuri pentru reducerea cheltuielilor generale de administrație și a tantiemelor membrilor Consiliului de administrație, a Comitetului executiv și a Direcțiunii generale.

A fost timpul suprem să se procedeze la economii respective la reducerea graselor tantieme dela această societate, tantieme cari au produs îndreptățite critici și legitime nemulțămiri între acționari.

„Orientul”, institut de credit și de economii s. a. din Dobra și-a mutat sediul la Brad, unde și continuă activitatea sub conducerea dlui Lazar Vrăciu.

Cursuri de iarnă pentru plugari Sași.

„Reuniunea agricolă săsească din Sibiu“ organizează și deschide la 19 Ianuarie 1930 în Sibiu, cursuri agricole de iarnă, pentru tinerii plugari sași. Cursul va dura 2 luni, cu câte 28 ore pe săptămână.

Oameni de specialitate vor da ascultătorilor instrucțiuni și sfaturi în ale plugăriei, în baza progreselor din străinătate.

Iată o frumoasă problemă de îmbrățișat de Camerele noastre de agricultură!

Să o facă și încă cât mai curând.

*

Numărul milionarilor (persoane fizice) în Germania este, conform unor date statistice oficiale, de 2465, a căroră avere se urcă, în total, la 5 miliarde 600 milioane marce germane. Sporul față de anul trecut este de 130 la persoane și de 441 milioane la averi.

Cursul Valorilor la București

la 2 Ianuarie 1930.

EFECTE

	Dob. anuală	Cursul
Rentă 1913 original	4 ¹ / ₂	70—75
Rentă 1913 duplicate	4 ¹ / ₂	64—66
Scris Rurale	5	49 ¹ / ₄ —49 ¹ / ₂
Scris Urb. București	5	49 ¹ / ₄ —49 ¹ / ₂
Scris Urb. Iași	5	46—46 ¹ / ₄
Comuna București	4	45—47
Comuna București	5 ⁰ / ₁₀	49—51
Imprumutul Național 1916	5	61 ¹ / ₂ —62
Imprumutul Unirii 1919	—	61—61 ¹ / ₄
Imprumutul Refacerii 1920	5	58—58 ¹ / ₄
Renta împrumutării	5	51—51 ¹ / ₄
„ 1903 original	5 ⁰ / ₁₀	70—75
„ 1903 duplicate	5 ⁰ / ₁₀	60—65

BĂNCI

	Val. nom.	Cursul
Banca Națională	500	7500—7550
Marmorosch Blank & Cie ex. cup.	500	980—1000
Românească	500	780—785
„ pui	500	740—750
De Scont ex. cup.	500	300—305
Comerc. Română	500	910—920
Credit Român ex. cup.	500	800—810
Generală	500	455—460
Viticola	500	290—300
Comerț Craiova opt.	500	750—760
Com. Ital. și Rom.	500	690—700
Albina Sibiu ex. cup.	500	775—800
Carpaților	500	400—410
Franco-Română	500	30—40

ASIGURĂRI

Dacia-România ex. cup.	2000	5500—5550
Națională	500	1040—1060

Generală	500	2000—2050
Agricola ex. cup.	500	975—1000
Steaua României	500	875—900
Prevederea	200	470—480
Soc. Urania	1000	2250—2300

PETROLIFERE

Steaua Română	500	830—840
Astra Română	500	1520—1540
Speranța opt.	500	1120—1140
Speranța pui	500	600—620
Petrol Blok	500	245—250
Petrolul Rom. opt.	500	400—410
Petrolul Rom. (pui)	500	175—180
I. R. D. P. opt.	500	195—200
Concordia	250	950—960
Creditul Minier opt.	500	510—515

DIFERITE SOCIETĂȚI

Reșița	500	475—480
C. Tramv. Buc.	500	780—790
Govora-Călimănești purtător	200	240—250
Govora-Călimănești nom.	200	240—245
Cartea Românească	500	275—280
Creditul Technic purt.	500	390—400
Creditul Technic nom.	500	410—420
Letea opt. ex. cup.	500	560—570
Clădirea Românească opt.	500	510—511
Mica	500	420—425
Carpatina	500	850—875
Credit Industrial ex. cup.	1000	650—660

MONEDE EFECTIVE

Dolari	166.75—167.—
Sterline	815.00—817.—
Lirete	8.85—8.90
Cor. cehe	4.94—4.97
Franci francezi	6.64—6.67
Franci belgieni	4.67—4.71
Franci elvețieni	32.60—32.80
Mărci germane	40.00—40.20
Zloți	18.70—18.90
Șilingi austr.	23.80—23.90
Pengő	29.40—29.60
Dinari	2.96—2.98
Leva	1.21—1.23
Drachme	2.20—2.24
Lire otomane	79.00—80.—
Napoleon	656—660.—

Fvis.

În temeiul Art. 202 al Legii Comerciale din 1875, se invită toți creditorii a-și arăta în timp de 6 luni, pretențiunile cari le mai au la Librăria Școalelor din Făgăgaș, fiind în lichidare.

Direcțiunea.